

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

aris javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

Analiza ranljivosti in načini krepitve odpornosti romske skupnosti v Pomurju – študija primera Lendave

PROF. DR. BRANKO LOBNIKAR, FAKULTETA ZA VARNOSTNE VEDE UNIVERZE V MARIBORU

DR. RAHELA HOJNIK KELENC, LJUDSKA UNIVERZA LENDA VA

IZR. PROF. DR. KAJA PRISLAN MIHELIČ, FAKULTETA ZA VARNOSTNE VEDE UNIVERZE V MARIBORU

Kočevje, 20. november 2024

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

aris Javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

Namen prispevka

Prispevek analizira dejavnosti z in za romsko skupnost v lokalnem okolju, ki jih ne izvajajo državne institucije, temveč organizacije, katerih temeljni namen je krepitev kompetenc Romov za bolj kakovostno življenje in delo.

Analiza je sestavljena iz dveh delov:

- predstavitev dejavnosti Ljudske univerze Lendava na področju romskih vsebin ter
- dveh intervjujev z Rominjama, poznavalkama teh vsebin.

Kočevje, 20. november 2024

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

aris javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

Znanje o romskih vsebinah?

Pregled sistema COBISS pokaže:

- najmanj 500 znanstvenih prispevkov na konferencah in izvirnih znanstvenih člankov, povezanih z romskimi vsebinami;
- preko 220 diplomskih in magistrskih nalog;
- najmanj pet doktorskih nalog;
- na temo policijske dejavnosti in romske skupnosti je napisano dovolj strokovnih in znanstvenih prispevkov.

Že površen pregled lahko vodi k ugotovitvi, da na tem področju ne primanjkuje temeljnega znanja, ki bi bilo dobra podlaga za ukrepe in programe, katerih cilj bi bil krepiti integracijo romske skupnosti v okolje večinske skupnosti.

Kočevje, 20. november 2024

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

aris javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

Znanje ni dovolj

Da bi razumeli vzroke za dogodke, s katerimi se v povezavi z romsko skupnostjo soočamo ta trenutek v Sloveniji, je treba **razumeti tudi sociološki in kulturno-antropološki položaj Romov v sodobnih družbah, vključno s slovensko.**

Javnomnenjske razprave nenehno izpostavljajo tujost Romov v »drugačnem načinu življenja«, velikih družinah, odvisnosti od socialnih prejemkov, vrstah kaznivih ravnanj, malomarnem odnosu do okolja, zanemarjenih naseljih ter nesprejemanju splošnih civilizacijskih vrednot (Hojnik Kelenc, 2023).

Odnos večinskega naroda in njegovo zaznavanje romske skupnosti, s katero sobivajo, sta srž konfliktov med dvema družbenima skupinama. Pozitivna in negativna zaznavanja temeljijo na značilnostih, ki jih javnost neupravičeno ali upravičeno pripisuje manjšinski skupini.

Kočevje, 20. november 2024

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

Študija primera delovanja ljudske univerze v Lendavi

Lendava je večkulturno okolje, kjer sobivajo prebivalci slovenske, madžarske, romske in hrvaške narodnosti

Prikazati želimo aktivnosti v tem okolju, s poudarkom na nedržavnih in nevladnih dejavnostih, ki (lahko) pomembno pripomorejo h kakovosti življenja Romov in njihovi integraciji v večinsko (večkulturno) okolje.

Ljudska univerza Lendava deluje od leta 1959, od leta 2004 pa se posveča izobraževanju in opolnomočenju pripadnikov romske skupnosti, in sicer sprva v okviru programa Osnovne šole za odrasle, v **dveh desetletjih pa je temeljnemu formalnemu programu dodala vrsto neformalnih programov izobraževanja in opolnomočenja, namenjenih ne le pripadnikom romske skupnosti, ampak tudi strokovnim delavcem, ki se pri svojem delu srečujejo s pripadniki romske skupnosti.**

Kočevje, 20. november 2024

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

Dejavnosti Ljudske univerze Lendava na področju romskih vsebin

- 1. Večnamenski romski center (VNRC) Dolinsko v Dolgi vasi** je bil dokončan leta 2022 in predstavlja prostorsko-vsebinski okvir za izvajanje raznih projektov, ki jih bomo predstavili v nadaljevanju.
 - V projektu sta kot partnerja nastopila Ljudska univerza Lendava in Občina Lendava, cilj vzpostavitve VNRC Dolinsko pa je krepitev socialno-ekonomskega položaja romske skupnosti na območju Centra za socialno delo Lendava.
 - Dejavnosti VNRC Dolinsko vključujejo delavnice, informiranje, svetovanje ter pridobivanje temeljnih in poklicnih veščin za izboljšanje zaposljivosti. Poseben poudarek je bil posvečen spodbujanju mladih Romov k nadaljevanju izobraževanja po osnovni šoli z namenom njihove socialne aktivacije, vključevanja na trg dela in zmanjševanja za tveganje revščine.

Kočevje, 20. november 2024

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

Dejavnosti Ljudske univerze Lendava na področju romskih vsebin

2. Program socialne aktivacije

- Program »**Zaupaj si – Patja andi tute**«, namenjen opolnomočenju žensk iz romske skupnosti. Program je obsegal tri module v skupnem trajanju 288 ur, izvajal pa se je trikrat tedensko po štiri ure, kar pomeni šestmesečno sodelovanje z udeleženkami.
- V mesec oktobru 2024 je Ljudska univerza Lendava skupaj s partnerji Ljudsko univerzo Murska Sobota in Mozaikom, društvom za socialno vključenost, ponovno začela izvajati program socialne aktivacije – sklop »**Tudi ti šteješ – Te tu gejnesh**«. V naslednjih treh letih bo v program vključenih 150 romskih žensk iz Prekmurja, s projektom so zagotovili tudi zaposlitev dveh Rominj.

Kočevje, 20. november 2024

Fakulteta za varnostne vede

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

Dejavnosti Ljudske univerze Lendava na področju romskih vsebin

3. Digit RoŽE 2023 – Digitalna vključenost romskih deklet in žensk

- Ljudska univerza Lendava je v konzorciju izvajala brezplačne delavnice digitalne pismenosti za romska dekleta in mlajše ženske do 29 let.
- Delavnice so trajale 22 pedagoških ur in so bile namenjene krepitvi digitalnih kompetenc udeleženk, starih od 6 let do 29 let.
- Cilj delavnic je bil zagotoviti osnovna znanja za učinkovito uporabo digitalnih tehnologij, spodbujanje ustvarjalnosti ter varno in odgovorno ravnanje v digitalnem okolju.
- Poudarek je bil tudi na reševanju problemov in kreativni uporabi digitalnih orodij za ustvarjanje vsebin. Delavnice so vključevale praktične vaje, simulacije in analizo rezultatov za postopno pridobivanje kompetenc.

Kočevje, 20. november 2024

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

Dejavnosti Ljudske univerze Lendava na področju romskih vsebin

4. Projekt »Roma Influencers«

- Konec leta 2023 so na Ljudski univerzi Lendava s partnerji začeli izvajati projekt »Roma Influencers« z namenom osvetlitve **navdihujočih zgodb uspešnih Romov in Rominj**. Glavni cilj projekta, ki se bo zaključil leta 2025, je ustvarjanje in promocija pozitivnih zgodb o uspešnih Romih, ki bodo delovale kot močan vir navdiha za mlade Rome.
- Izhodišče projekta je, da je osvetlitev pozitivnih zgodb pripadnikov romske skupnosti ključnega pomena za **izboljšanje samopodobe in motivacije mladih** ter za spodbujanje njihovega pozitivnega prispevka družbi.
- S projektom ne želijo le izpostaviti dosežkov in vloge Romov v naši družbi, temveč mlade **spodbuditi k razmišljanju o lastnih ciljih in možnostih k dejavnemu sodelovanju v vseh družbenih procesih**.

Kočevje, 20. november 2024

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

Dejavnosti Ljudske univerze Lendava na področju romskih vsebin

5. Projekt KULko

- LU Lendava je leta 2021 s partnerji iz Hrvaške pripravila dvoletni projekt za razvoj kulturnega kapitala romskih učencev.
- Projekt je izhajal iz ugotovitev, da razlike v znanju in pismenosti med učenci ob vstopu v šolo izhajajo iz kulturnega kapitala, ki ga starši vložijo vanje pred začetkom formalnega izobraževanja.
- Projekt KULko se je osredotočil na **razvijanje ključnih kompetenc romskih učencev, predvsem na dvig njihovega kulturnega kapitala in bralne pismenosti**, da bi zmanjšali zaostanek ob vstopu v šolo in izboljšali učni uspeh.
- Učitelje so opremili z didaktičnim materialom in navodili za uporabo inovativnih pristopov, ki podpirajo delo z romskimi učenci ter izboljšujejo njihove izobraževalne možnosti.

Kočevje, 20. november 2024

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

Identifikacija ranljivosti Romov v Lendavi

- Neurejenost bivalnega naselja (nelegaliziranost objektov) in prenatrpanost bivalnih okolij – v eni hiši lahko bivajo tudi tri generacije Romov.
- Težave na področju izobraževanja tako nastanejo na sekundarni ravni, ko se veliko dijakov iz vrst romske skupnosti prvič sooči z neuspehom & pomanjkanjem motivacije in spodbud za (nadaljnje) izobraževanje mladih.
- Nizka finančna pismenost Romov – možnost zlorab in oderuških razmerij.
- Omejene zaposlitvene možnosti (»pomanjkanje primerne izobrazbe, pripadniki tistih generacij, ki so obiskovale šolo s prilagojenim programom, so evidentirane kot nezmožni za delo«).
- Vprašanje identitete mladih – mnogi zaradi strahu pred izgubo identitete svojo kulturno dediščino in tradicijo zelo napačno interpretirajo.
- Zadnje čase smo priča vedno večjemu nasilju odraslih otrok nad starši, še posebej, če gre za večgeneracijsko sobivanje v istem bivališču.

Kočevje, 20. november 2024

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

aris javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

Primeri dobrih praks v Lendavi

- Delovanje večnamenskega romskega centra.
- Projekti socialne aktivacije, ki naslavljajo opolnomočenje romskih žensk in njihovo vključevanje na trg dela.
- Romski pomočniki v vrtcih in osnovnih šolah, pomoč romskim dijakom v srednješolskem izobraževanju.
- Delovanje romske svetnice v občinskem svetu – težava je slabo delovanje multidisciplinarnega tima in vprašljiva politična podpora lokalnih oblasti projektom, namenjenih Romom.
- ...

Kočevje, 20. november 2024

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

aris Javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

Zaključek

Pri izboljšanju položaja romske skupnosti imajo **pomembno vlogo nedržavne institucije in nevladne organizacije**. Ljudska univerza Lendava je s svojimi programi za opolnomočenje Romov, socialno aktivacijo, izobraževanje in krepitev digitalnih kompetenc pokazala, kako lahko alternativni pristopi bistveno prispevajo k dvigu kakovosti življenja Romov ter k njihovi uspešni integraciji v večinsko družbo.

Krepitev odpornosti romske skupnosti zahteva celostni pristop, ki vključuje sodelovanje vseh deležnikov – državnih in lokalnih institucij ter nevladnih organizacij. S spodbujanjem izobraževanja, izgradnjo pozitivne samopodobe in vključevanjem v širšo družbo lahko zmanjšamo socialne in ekonomske ranljivosti, kar krepi tako romsko skupnost kot tudi večinsko družbo.

Kočevje, 20. november 2024